

Utbildningsutskottets yttrande

1983/84:1y

över ett nationellt mikroelektronikprogram

Till näringsutskottet

Genom beslut den 10 november 1983 har näringsutskottet berett utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1983/84:8 om ett nationellt mikroelektronikprogram jämte motioner.

I propositionen redovisas ett förslag som styrelsen för teknisk utveckling (STU) utarbetat till ett femårigt svenskt nationellt mikroelektronikprogram där mikroelektroniken sätts in i ett större sammanhang, ett informationsteknologiprogram. I detta större program utgör mikroelektronikprogrammet det första av tre byggblock. Det andra blocket är ett systemvetenskapligt program. Det tredje blocket beskrivs som relationer mellan människa, maskin och samhälle.

Det första av de tre byggblocken, det nu aktuella mikroelektronikprogrammet, delas in i fyra delprogram, nämligen utbildning, grundforskning, målinriktad forskning och industriell utveckling.

Enligt föredragande statsrådet är en viktig förutsättning för ett informationsteknologiskt program att det inom landet finns kunskap om konstruktion och framställning av mikroelektronikkretsar. Därför är det naturligt att bryta ut mikroelektronikprogrammet ur det större informationsteknologiska programmet. Remissbehandlingen har enligt föredragande statsrådets mening visat att insatser för att främja mikroelektronikutvecklingen är välmotiverade och bör sättas i gång utan dröjsmål. Riksdagen föreslås godkänna riktlinjer för ett nationellt mikroelektronikprogram i enlighet med STU:s förslag. Föredragande statsrådet är emellertid inte beredd att nu ta ställning till närmare inriktning och omfattning av ett sådant program för hela femårsperioden utan avser återkomma till detta våren 1984. Dock föreslås att medel skall anvisas på tilläggsbudget för att vissa delar av programmet skall kunna genomföras redan under innevarande budgetår.

Utskottet vill först erinra om att riksdagen i samband med de forskningspolitiska besluten våren 1982 beslöt att till de högst prioriterade forskningsområdena föra sådan forskning som är en förutsättning för och konsekvens av den starka nationella satsningen på teknisk utveckling. Det innebär både naturvetenskaplig forskning i anslutning till och som stöd för prioriterade teknikområden och samhällsvetenskapligt och humanistiskt inriktad forskning om tekniksamhällets utveckling och förutsättningar (prop. 1981/82:106 s. 41, UbU 1981/82:37 s. 22, rskr 1981/82:397).

Utskottet behandlar i det följande de delar av proposition 1983/84:8 och väckta motioner som direkt berör utbildningsutskottets område.

I propositionen föreslas under delprogrammet Utbildning att riksdagen på tilläggsbudget skall anvisa 5 milj. kr. under ett nytt anslag Särskilda utbildningsinsatser inom mikroelektroniken att disponeras av universitets- och högskoleämbetet (UIÄ) till utrustning för mikroelektronikutbildning och till framställning av mikroelektronikkretsar som de studerande konstruerar. Vidare föreslås att riksdagen skall anvisa 2 milj. kr. under ett nytt anslag Vidareutbildning och kunskapsspridning inom mikroelektroniken. Detta skall disponeras av STU och bl. a. användas till fortbildning inom mikroelektronik för gymnasielärare under innevarande läsår.

Inom det andra delprogrammet, som avser grundforskning, föreslås att 5 milj. kr. skall anvisas under ett nytt anslag Nationell halvledarforskning. Medlen skall disponeras av naturvetenskapliga forskningsrådet som en förstärkning av rådets stöd till sådana forskningsområden där Sverige ligger långt framme. Det är enligt föredragande statsrådet angeläget att skapa en internationellt konkurrenskraftig forskningsmiljö inom halvledarområdet för att få behålla kvalificerade svenska forskare inom landet.

I motionerna 1983/84:74 (yrkande 1) och 1983/84:75 yrkas avslag på samtliga förslag i propositionen, då de föreslagna åtgärderna enligt motionärernas mening inte på rätt sätt främjar utvecklingen av mikroelektroniken inom landet. I motion 1983/84:74 (yrkande 2) yrkas att riksdagen skall ge regeringen till känna att fortbildning av gymnasielärare och grundforskning skall genomföras som en reguljär verksamhet utan särskilt anvisade medel och inte som delar av det föreslagna programmet. Medel för grundforskning inom mikroelektronikområdet bör enligt motionen (yrkande 3) tillföras högskolans fasta forskningsorganisation. Regeringen bör återkomma med förslag i samband med den forskningspolitiska proposition som väntas till våren 1984. Då bör medlen till grundforskning inom mikroelektroniken fördubblas jämfört med regeringens förslag i den nu aktuella propositionen. Dessa resurser bör först och främst föras över från den sektoriella forskningen. Enligt motion 1983/84:75 bör pågående utredningsarbete inom UIÄ avvaktas innan ställning tas till hur forskning och utbildning inom mikroelektronikområdet skall bedrivas.

Utskottet har inget att erinra mot de föreslagna riktlinjerna för ett nationellt mikroelektronikprogram i vad de avser utbildningsutskottets område och noterar att de konkreta åtgärder som nu föreslås är av temporär karaktär och avser innevarande budgetår.

Som föredragande statsrådet anför bör UHÄ:s utredningsarbete om utbildning och forskning inom mikroelektronikområdet inte föregripas. Utskottet har inhämtat att detta arbete beräknas vara slutfört inom kort. Den utbildning inom området som finns redan i dag måste dock vara av god kvalitet. Därför anser utskottet att näringsutskottet bör tillstyrka att riksdagen anvisar de begärda medlen för utrustning till mikroelektronikutbildning inom högskolan och till framställning av kretsar som de studerande konstruerar. Näringsutskottet bör därför avstyrka motionerna 1983/84:74

yrkande 1 och 1983/84:75 i motsvarande delar.

Utskottet slutbehandlar inom kort regeringens förslag i proposition 1983/84:26 (bilaga 6 s. 27–29) om särskilt bidrag innevarande budgetår för högre specialkurser inom bl. a. mikroelektronik. Det är enligt utskottets mening viktigt att göra det möjligt att redan under innevarande läsår starta fortbildning av gymnasielärare inom mikroelektronikområdet. Därför accepterar utbildningsutskottet förslaget i propositionen och föreslår att näringsutskottet tillstyrker att fortbildningen innevarande budgetår genomförs på det sätt som föreslås och hemställer att riksdagen anvisar medel härför. Utskottet förutsätter att sådan fortbildning under de kommande budgetåren inordnas i den reguljära fortbildningen inom UIHÄ:s och skolöverstyrelsens ansvarsområden. Näringsutskottet bör avstyrka motionerna 1983/84:74 yrkandena 1 i denna del och 2 samt 1983/84:75 i denna del.

Utskottet har inte heller något att erinra mot att naturvetenskapliga forskningsrådet innevarande budgetår får den föreslagna förstärkningen av stödet till den nationella halvledarforskningen. Utskottet erinrar om att riksdagen våren 1982 behandlade frågor om balansen mellan grundforskning stödd av sektorsorgan och grundforskning utförd med medel anvisade direkt till fakulteterna (prop. 1981/82:106, UbU 1981/82:37, rskr 1981/82:397). Riksdagen får senare tillfälle att ta ställning till sådana mera principiella frågor i samband med den väntade forskningspolitiska propositionen våren 1984. Med det anförda föreslår utskottet att näringsutskottet avstyrker motionerna 1983/84:74 yrkande 1 i denna del och 3 samt 1983/84:75 i denna del och hemställer att riksdagen anvisar 5 milj. kr. till nationell halvledarforskning.

Stockholm den 22 november 1983

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Bengt Wiklund (s), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Pär Granstedt (c), Iris Mårtensson (s), Lars Svensson (s), Jörgen Ullenhag (fp), Björn Samuelson (vpk) och Gunnar Hökmark (m).

Avvikande mening

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Gunnar Hökmark (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utskottet har" och på s. 3 slutar "nationell halvledarforskning" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att insatser inom fortbildning och grundforskning i vad

gäller mikroelektronik inte bör genomföras som programbunden verksamhet av det slag som föreslås i proposition 1983/84:8. I stället bör insatserna göras som reguljär verksamhet i form av fortbildning av gymnasielärare under UHÄ:s ansvar samt uppbyggnad av de fasta forskningsresurserna vid universitet och högskolor genom omfördelning av medel från den alltför omfattande sektoriella forskningen. Enligt utskottets mening bör regeringen återkomma i forskningsfrågan i samband med den forskningspolitiska proposition som aviserats till våren 1984. Därvid bör resurserna till grundforskning inom mikroelektronikområdet vara minst fördubblade i förhållande till regeringens nu aktuella förslag. Näringsutskottet bör hemställa att riksdagen med avslag på proposition 1983/84:8, med bifall till motion 1983/84:74 och med anledning av motion 1983/84:75 som sin mening ger regeringen till känna vad utbildningsutskottet här anfört.

Särskilt yttrande

Björn Samuelson (vpk) anför:

En förutsättning för att genomföra det föreslagna mikroelektronikprogrammet måste enligt min mening vara att regeringen skyndsamt tar fram ett program för studier av datorernas påverkan på människor, arbetsliv och samhälle och avsätter erforderliga resurser för dess genomförande.